

SPECIFICUL DIMENSIUNILOR FUNDAMENTALE ALE PERSONALITĂȚII LA DIFERITE ETAPE DE VÂRSTĂ

CZU: 159.923-053.6

Olesea LUCHIAN

*Școala doctorală Științe Sociale și ale Educației,
Universitatea de Stat din Moldova*

THE SPECIFICITY OF THE FUNDAMENTAL DIMENSIONS OF THE PERSONALITY AT DIFFERENT AGE STAGES

The content of the article provides an analysis of the manifestation of the fundamental dimensions of personality at different stages of age, based on the specifics of five fundamental dimensions of personality.

Keywords: *extraversion, agreeableness, conscientiousness, neuroticism, openness.*

Inventarul de personalitate Big five [1, p.77] reprezintă unul dintre cele mai cunoscute instrumente ale modelului celor cinci factori (Big five). Chestionarul se bazează pe ideea că trăsăturile personalității sunt organizate ierarhic. El evaluează cinci dimensiuni fundamentale ale personalității: *extraversiunea, agreabilitatea, conștiința, neurotismul, deschiderea* și fațetele acestora. Scopul instrumentului este de a permite situarea individului în raport cu cele 5 dimensiuni de bază și de a rafina această analiză cu ajutorul fațetelor.

Astfel, identificarea specificului dimensiunilor fundamentale ale personalității la diferite etape de vârstă are la bază analiza manifestării celor cinci dimensiuni fundamentale ale personalității, după aplicarea Chestionarului „*Inventarul de personalitate Big five*” [2, p.77-148] comparativ pe două categorii de vârstă cercetate. În acest sens, pentru realizarea studiului au fost identificați 200 de subiecți, care au fost distribuiți egal pe categorii de vârstă din punct de vedere numeric: 100 de respondenți cu vârsta cuprinsă între 16 și 18 ani și 100 de respondenți cu vârsta cuprinsă între 19 și 24 de ani.

Urmare a prelucrării rezultatelor, în baza valorilor medii ale punctajelor obținute pentru fiecare dimensiune fundamentală a personalității [3, 4], au fost construite profilurile formate din dimensiunile fundamentale ale personalității pentru grupul de vârstă cuprins între 16 și 18 ani și cel de 19-24 de ani, care sunt prezentate în Figura 1.

În Figura 1 sunt prezentate valorile medii obținute pentru cele cinci dimensiuni fundamentale ale personalității pe etape de vârstă. După cum se poate remarca, valorile medii ale dimensiunilor nu sunt foarte diferite în dependență de categoria de vârstă. Totuși, la dimensiunea *Conștiinciozitate* se atestă o medie mai mare a punctajului

obținut la subiecții cu vârsta cuprinsă între 19 și 24 de ani, iar la scala *Agreabilitate* media punctajului este mai mare la respondenții de 16-18 ani.

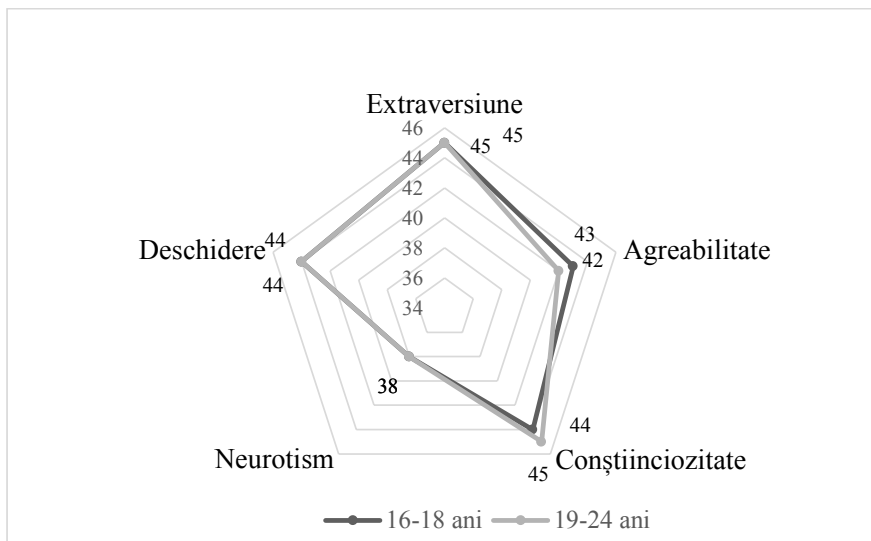

Fig.1. Dimensiunile fundamentale ale personalității pe categorii de vârstă.

Scala *Extraversiune* identifică măsura în care subiecții se pot integra în cadrul colectivului, cât de ușor relaționează ei și capacitatea acestora de a stabili căi de comunicare cu cei din jur. Rezultatele obținute privind nivelul de manifestare a extraversiunii la diferite categorii de vârstă sunt prezentate în Figura 2.

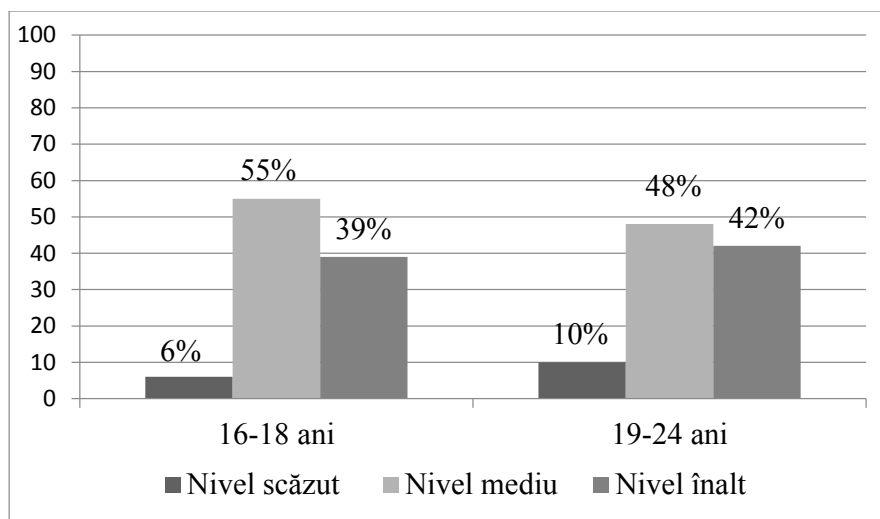

Fig.2. Nivelul extraversiunii pe categorii de vârstă.

Conform datelor prezentate în Figura 2, indiferent de categoria de vârstă a subiecților, extraversiunea se manifestă la un nivel mediu (55% și 48%) și înalt (39% și 42%). Respondenții ce fac parte din categoria celor cu un nivel mediu al extraversiunii pot fi caracterizați ca fiind comunicativi, tind să se integreze ușor în colectivul din care fac parte și primesc plăcere în a fi în compania colegilor, au încredere în sine și o oarecare putere de convingere. Subiecții care manifestă un nivel înalt al extraversiunii pot fi definiți printr-un înalt nivel al comunicativității, convingere în exprimarea propriului punct de vedere, tendința de a fi lideri, de a organiza activitățile, preferă activitățile care le permit să fie printre oameni și să primească atenția și simpatia acestora.

Dimensiunea *Agreabilitate* identifică tendința interpersonală de a fi în armonie cu cei din jur, altruismul și capacitatea de a interacționa cu amabilitate, amicalitate și dorința de a-i ajuta pe cei din jur. Rezultatele obținute privind nivelul de manifestare a agreabilității la adolescenți și tineri sunt prezentate în Figura 3.

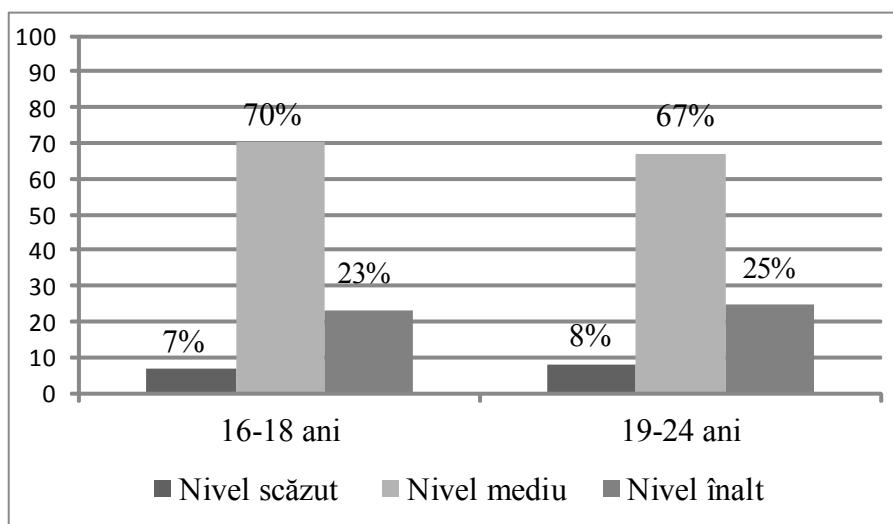

Fig.3. Nivelul agreabilității pe categorii de vârstă.

Analizând datele din Figura 3 putem constata că la ambele categorii de vârstă distribuția nivelului agreabilității este una similară. Majoritatea subiecților din ambele eșantioane, indiferent de categoria de vârstă, fac parte din categoria celor cu un nivel mediu al agreabilității (70% dintre adolescenți și 67% dintre tineri), definiți prin comportament bazat pe interesul față de problemele și nevoile altora, cooperare, amabilitate și tact în relaționare, dar și centrați pe atingerea propriilor scopuri și obiective prin colaborarea cu ceilalți. Subiecții din categoria celor cu nivel înalt al agreabilității pot fi caracterizați printr-un comportament amabil, amical, altruist, având încredere în ceilalți, dând importanță intereselor celor din jur în detrimentul propriilor activități.

Dimensiunea *Conștiinciozitate*, evaluând nivelul de meticulozitate, modul de respectare a regulilor, identifică subiecții pentru care planificarea și organizarea sunt dominante, gradul de perseverență, modul în care sunt atenți la detalii și analizează toate aspectele problemelor anterior fundamentării deciziilor.

Potrivit rezultatelor prezentate în Figura 4, la ambele categorii de vârstă predomină nivelul mediu al conștiinciozității. Totuși, tinerii cu vârsta cuprinsă între 19 și 24 de ani manifestă un nivel mai înalt cu 8% al conștiinciozității.

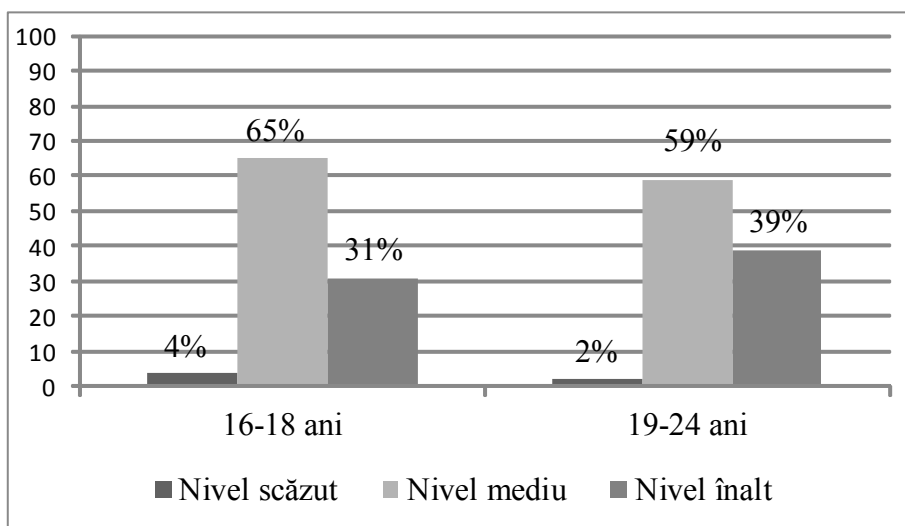

Fig.4. Nivelul conștiinciozității pe categorii de vârstă.

Subiecții care au obținut scoruri mici pentru dimensiunea conștiinciozitate sunt caracterizați prin absența interesului față de respectarea regulilor și a ordinii. Respondenții cu un nivel mediu al conștiinciozității pot fi caracterizați ca fiind ordonați și metodici, respectă regulile și indicațiile, iar cei care manifestă un nivel înalt al conștiinciozității pot fi definiți ca meticuloși, perseverenți și tenace, foarte responsabili în realizarea activităților.

Scala *Neurotism sau stabilitate emoțională* identifică măsura în care subiecții sunt anxioși, depresivi – pe de o parte, fie calmi, siguri pe ei și având comportament constant – pe de altă parte. Datele din Figura 5 atestă că marja dominantă a acestei dimensiuni fundamentale este reprezentată, la ambele categorii de vârstă, de nivelul mediu al neurotismului, cu 78% și, respectiv 68%. Acești subiecți pot fi caracterizați ca având capacitatea de a gestiona stările de anxietate și nervozitate, ei nu sunt orientați spre a se preocupa de lucruri lipsite de importanță, sunt raționali și au capacitatea de a gestiona emoțiile, în cazul stărilor de iritare. În același timp, se poate observa că nivelul înalt al neurotismului este cu 4% mai mare în cazul subiecților cu vârsta cuprinsă între 19 și 24 de ani.

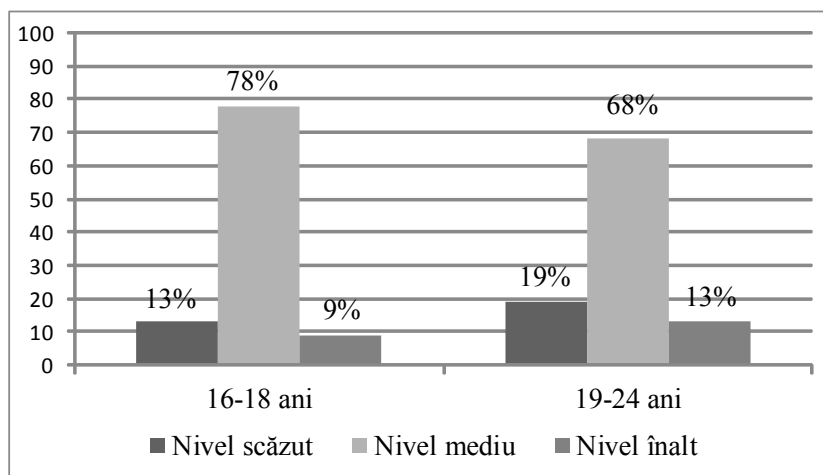

Fig.5. Nivelul neurotismului pe categorii de vârstă.

Subiecții cu un nivel înalt al neurotismului sunt caracterizați prin frecvente stări de anxietate, preocupare, tensiune și neliniște. Aceste persoane pot fi frecvent iritate, acționând sub impulsuri de moment și acordând importanță prea mare unor lucruri lipsite de importanță. Cei care manifestă un nivel scăzut al neurotismului pot fi caracterizați printr-un înalt nivel al controlului stărilor de anxietate și al emoțiilor asociate stărilor de nevrozitate.

Dimensiunea *Deschidere* presupune identificarea măsurii în care subiecții dau dovadă de imaginație, curiozitate intelectuală și estetică, creativitate, acceptare a diversității, inclusiv a celei culturale.

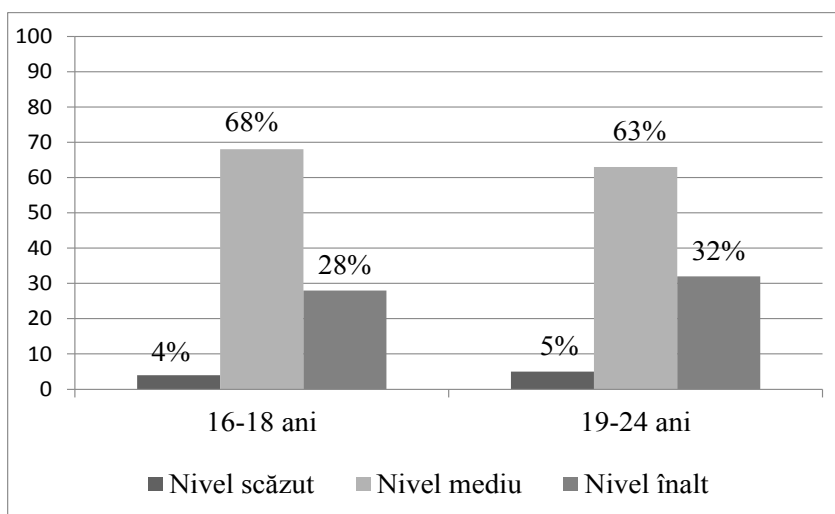

Fig.6. Nivelul deschiderii pe categorii de vârstă.

Conform datelor prezentate în Figura 6, dimensiunea *Deschidere* se manifestă preponderent la un nivel mediu și înalt, indiferent de categoria de vârstă a subiecților. Aceștia pot fi caracterizați ca fiind creativi și originali, deschiși spre a obține idei și informații noi din punct de vedere cultural sau intelectual. La subiecții cu vârsta cuprinsă între 19 și 24 de ani se observă un nivel mai înalt cu 4% al deschiderii față de grupul de respondenți din categoria de vârstă 16-18 ani și ei pot fi definiți printr-un înalt nivel al creativității, convingere în beneficiul de a ieși din limitele tradiționalului. Categoria subiecților cu nivel scăzut al deschiderii, care reprezintă 4% dintre adolescenți și 5% dintre tineri, se caracterizează prin dificultate în manifestarea creativității și a originalității. Aceste persoane sunt puțin interesate de noile activități intelectuale sau culturale, fiind conservative și tradiționale în acțiuni.

Studiul efectuat a arătat că dimensiunile fundamentale ale personalității la subiecții cu vârsta cuprinsă între 16 și 18 ani, precum și la cei cu vârsta cuprinsă între 19 și 24 de ani, se manifestă la nivel mediu și înalt pentru cele cinci fațete: extraversiune, agreabilitate, conștiinciozitate, neurotism și deschidere. Valorile medii ale punctajelor obținute pentru dimensiunile fundamentale nu diferă esențial în dependență de categoriile de vârstă cercetate. Totodată, la dimensiunea *Conștiinciozitate* se remarcă valori mai mari la subiecții cu vârsta cuprinsă între 19 și 24 de ani, iar în ce privește *agreabilitatea* valorile medii obținute sunt mai înalte la respondenții de 16-18 ani.

În cazul dimensiunilor fundamentale ale personalității s-a constatat că nu apar diferențe semnificative din punct de vedere statistic în manifestarea acestora pe categoriile de vârstă supuse cercetării: adolescenți de 16-18 ani și tineri cu vârste cuprinse între 19 și 24 de ani. Astfel, media pentru valorile dimensiunilor fundamentale ale subiecților cu vârsta cuprinsă între 16-18 ani nu este semnificativ mai mare decât cea a subiecților din categoria de vârstă 19-24 de ani.

Referințe:

1. BOUVARD, M. *Questionnaires et échelles d'évaluation de la personnalité*. Paris: Masson, 2009.
2. BOUVARD, M. *Echelles et questionnaires d'évaluation chez l'enfant et adolescent*. Vol.2. Paris: Masson, 2008.
3. BFQ Questionario „Big Five” Disponibil: <https://vdocuments.site/bfq-test.html>. [Accesat: 07.04.2021].
4. BFQ Big Five Questionnaire-2 Disponibil: <https://www.testcentral.ro/media/bfq-m-en-DOCPZCHJ.pdf>. [Accesat: 07.04.2021].